

PEDAGOSKI AKTIV
ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV
— MARIBOR —

Moje prvo berilo.

Za obče ljudske šole.

Sestavil

Karel Wider.

— Cena vezani knjigi 70 h. —

V Ljubljani.

Natisnila in založila Učiteljska tiskarna, r. z. z o. z.

1916.

Moja prva šolska knjiga !
Rad te bom imel in ohranil
snažno. Pazil bom, da te
ne izgubim.

Ime:

učen

v

AK

PEDAGOŠKI AKTIV
ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV
— MARIBOR —

~~151~~

1172
ŠUK 26

Moje prvo berilo.

Za obče ljudske šole.

1142
ŠLK 26

Sestavil
Karel Wider.

Cena vezani knjigi 70 h.

Kot učna knjiga pripuščena z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk
z dne 11. oktobra 1912, št. 41.159.

Tretji neizpremenjeni natisk.

V Ljubljani.

Natisnila in založila Učiteljska tiskarna, r. z. z o. z.

1916.

37(075.2):886.3

55965

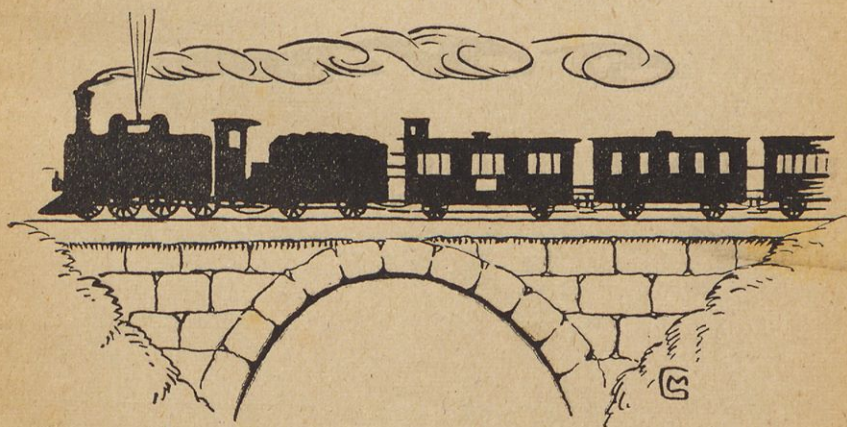

PD 571

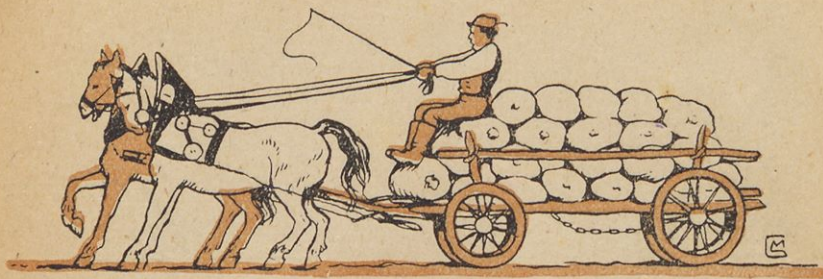
i

i

u

u

e

e

o

o

i u

e o

i u e o

a

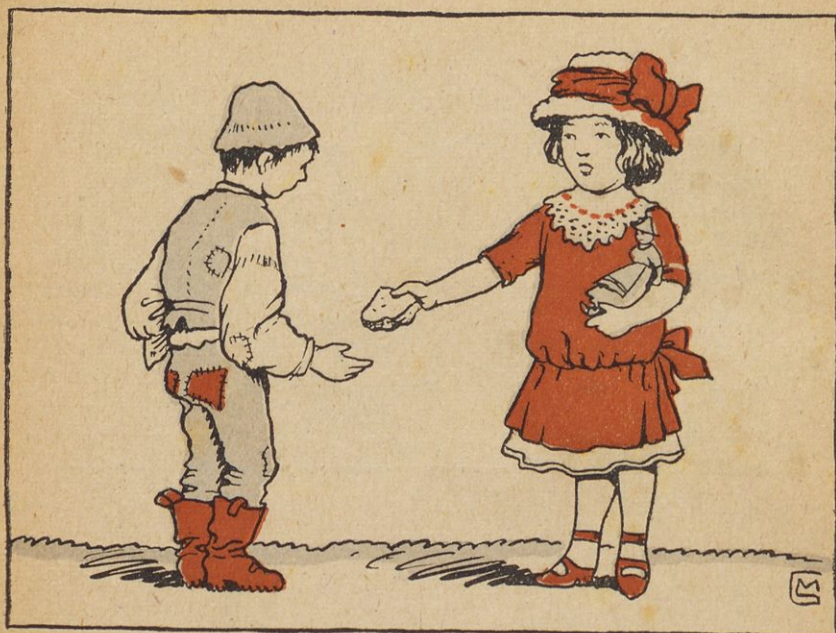
a

i, u, e, o, a

e, a, u, i, o

i, u, e, o, a,

a, e, i, o, u.

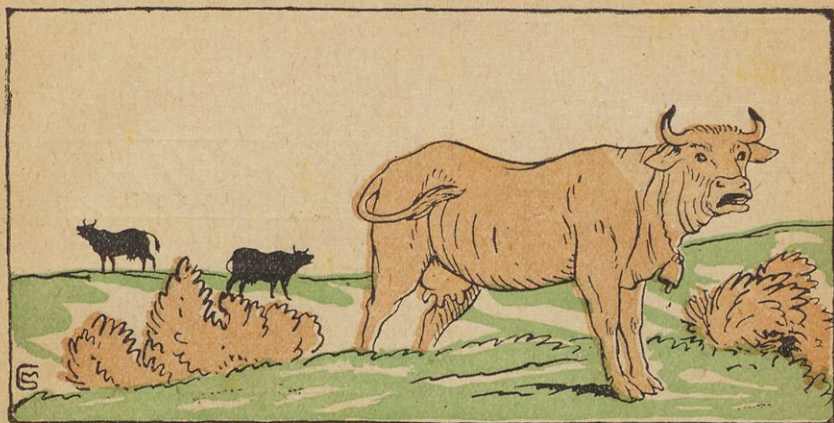

n, ni, na,

ne, in, en,

e-na, u-na.

n, ni, na, ne, no.

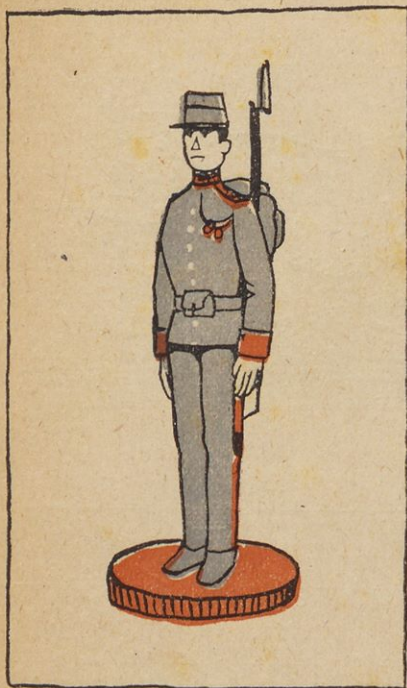

m, mi, me,

mu, i-me, ni-

ma ma-me.

m, mi, me, mu, i-me,
me-ni, me-ne; i-ma-
mo i-me.

v, vi

ve, va=

ma;

one

ve, v=

ma=mo=no=

no vi=no.

v, vi, vi-no, ve, ve-
ne, va-ma, ve-mo.

re-va-ma-ra-

na-u-ma-ra-

no-na-ra-mi-

r, re-va, ri-ne, mi-ri, me-
ri, u-ra; on mi-ri; o-na
me-ri; on ni-ma u-re.

c, ce-na, re-

ci-mu-ca.

c, ce-vi, ce-na; re-ci mu;
 re-ci-va; on i-ma me-ri-co;
 i-ma-mo mu-co in ve-ve-
 ri-co; vi-no ni ce-no.

č

čl

o-čl

on

no-čl, o-čl u-

či me-me.

č, če, o-če; u-či me; on me
u-či; on me-če; o-na ra-ču-
na; mi ra-ču-na-mo; o-na
no-če vi-na.

t, ti,

ta, te=ta, ta=re;

mo=ta=mo ni=ti.

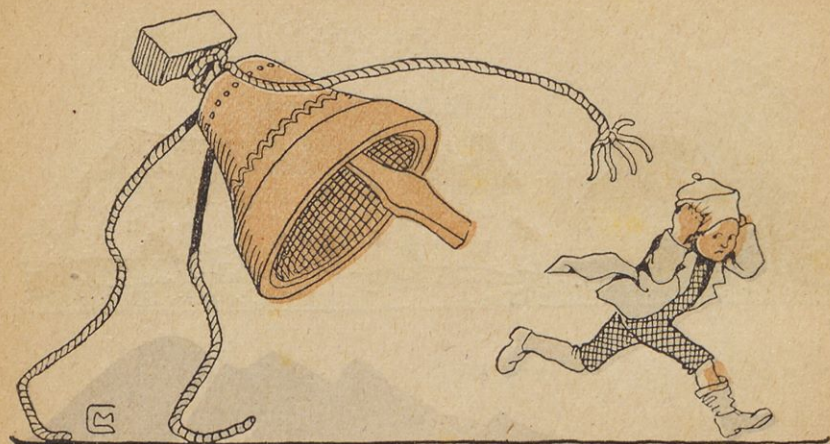
t, ta, to, to-ča, o-ta-va; to-či-mo
vi-no; on ni-ma ma-te-re in ne
o-če-ta; i-ma-mo te-to; ma-ti me
u-či; on me mo-ti; to-ča ta-re.

d, da, do, da=

ti, da=ni=ti.

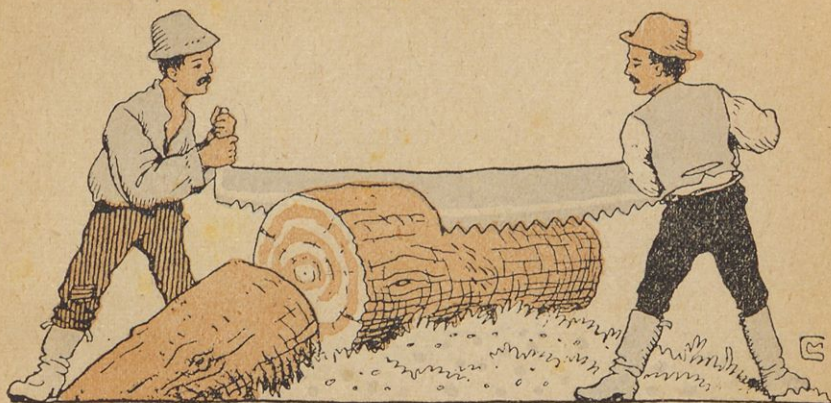
d, do, da, do-ma, de-te, du-ri; vo-
da de-re; i-ma-mo dom; i-ma-mo tu-
di do-mo-vi-no; re-vi da-mo dar; na
vo-di vi-di-mo de-vet rac; to de-te
ni-ma do-ma.

zi, za, mi=za,

zi=ma, re=za-ti.

z, za, zi-ma, zo-ra, ve-za-ti; za zi-
mo; to zi-mo; na mi-zo de-nem ra-
ču-ni-co; zi-dar zi-da zid; na zi-du
ni o-me-ta; mi-za ni u-mi-ta.

ž, že, ži=ma, ve=ža, ro=ža; ži-to zo-ri;

že-na že-ne ži-vi-no; te-ta ve-že ro-že; mo-ža ma-že-ta vo-zo-ve; med i-ma-mo ra-di; ve-ter že-ne dim; i-ma-mo te-ža-ve.

ž, že, ži=ma, ve=ža, ro=ža; ži-to zo-ri;
 že-na že-ne ži-vi-no; te-ta ve-že ro-
 že; mo-ža ma-že-ta vo-zo-ve; med
 i-ma-mo ra-di; ve-ter že-ne dim;
 i-ma-mo te-ža-ve.

*l, le, le-to, lu-
na, va-lo-vi.*

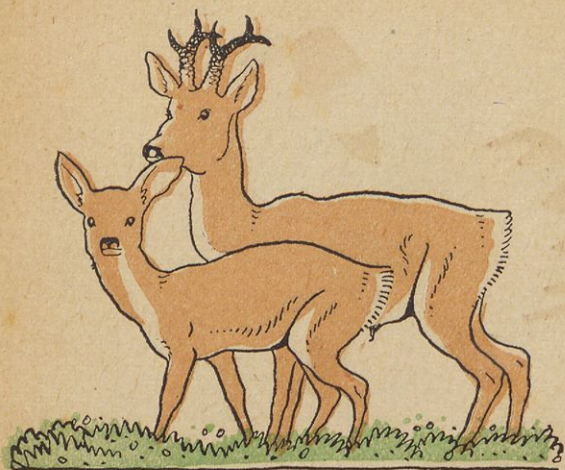
l, le, le-vi-ca, lo-vec, la-ni, že-lo; le-
to mi-ne; vo-da de-la va-lo-ve; lo-
vec lo-vi ži-va-li; mo-ra-mo de-la-ti
in mo-li-ti; de-la-vec rad de-la; vol
vle-če voz.

b, bi, bi-ti, de=

te i=ma bo-ben.

b, bo, bo-ben, bob, bol, te-be, te-bi;
 i-ma-mo zo-be; zob bo-li; če-be-la
 le-ti; i-ma že-lo; na-bi-ra-mo že-lo-
 de; ma-ti me bo-ža; be-žim; ru-ta
 ni be-la.

s, se,

se=ne,

sa=ni,

te=sar, sad; so=

sed se=di v ve=ži.

s, si, si-no-vi, so-va, so-di-ti; so-se-
da o-be-si; v so-bi se-di te-ta; me-
so do-bi-va-mo od vo-la; de-set in
de-set; sa-di-mo so-la-to; so-la-ta ni
več ze-le-na.

š, še, ši=va, šo=
la, na=ša du=ša.

š, še, šu-ma, mi-ši, di-ša-va, su-ša;
ma-ša mi-ne; o su-ši ne ra-se; ši-lo
bo-de; v šo-li se u-či-mo ra-ču-na-ti;
ti boš mi-zar; de-lal boš mi-ze in o-
ma-re; ma-ti ši-va; na-ša šo-la.

i=ma=mo ma=

lo sr=ni=co; sr=

na i=ma o=ci.

lo-vec lo-vi sr-no; sr-no za-de-ne v
sr-ce; mr-tvo sr-no ne-se do-mov;

i-ma-mo vrt; na vr-tu ra-ste tr-ta;
o-če re-že tr-to z no-žem.

i-mam bra-ta; brat zna tu-di že
bra-ti.

h, ha, hi-sa,

ch, mu-ha le-ti.

h, ho, hi-ša, hu-do, u-ho, mah, meh,
 o-reh, vi-har; be-la hi-ša; de-te bo-le-
 ha; le-nuh ne de-la; na-bi-ra-mo mah;
 ža-ba lo-vi mu-he; vo-ham in di-ham;
 zob bo-li hu-do; o-re-hi so su-hi.

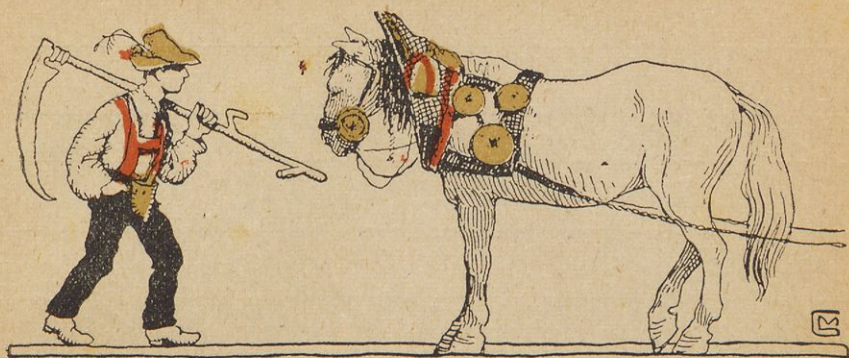
na hri-bu ra=

ste hrast; hra=

sti so dre-ve-sa.

iz hra-sto-vi-ne de-la-mo- mi-ze, o-
ma-re, sto-le in še ra-zne re-či; na
hra-stu ra-ste že-lod;

u-če-nec no-si na hr-btu tor-bi-co;
tor-bi-ca ni no-va, to-da še tr-dna.

k, ko, ko-sa, ki-

ta, ko-lo, o-ko.

k, ki, ka-va, ka-ča; ku-ka-vi-ca ku-
ka; ma-ti ku-ha ka-vo; ko-lar de-la
ko-le-sa; ko-vač de-la ko-so; ku-ha-
ri-ca ku-ha ko-si-lo; s ko-so ko-si
ko-sec; s se-ki-ro se-ka-mo les; ko-
koš ko-ko-da-ka; rak, kos, krt.

kra=va nam
 da mle=ko; iz
 mle=ka de=la=mo
 sir in ma=slo.

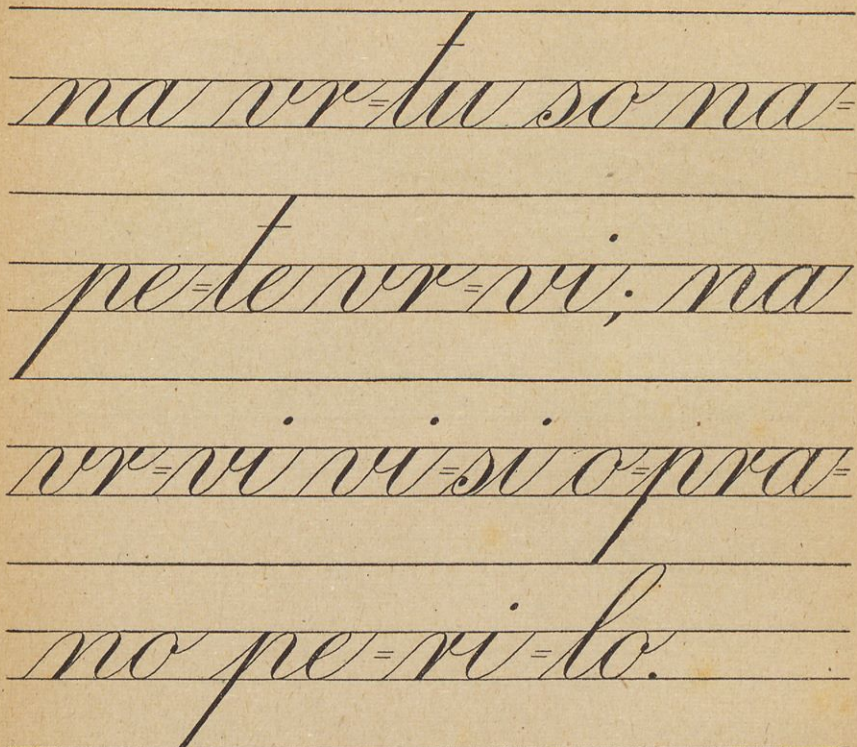
na vr-tu ži-ve čr-ni kr-ti; krt u-ni-či
 čr-ve; za-to so kr-ti ko-rist-ni;
 i-ma-mo ve-lik hleb kru-ha; kruh
 de-la-mo iz mo-ke;
 v ži-lah te-če rde-ča kri; a-ko se
 vre-žeš v ro-ko, te-če kri.

p, pe, pa, pa-sa,

re-pa, pe-ro pi-se.

p, pi-pa, pe-ča, pe-sa, lo-pa-ta, sa-
 pa; pe-ri-ca pe-re pe-ri-lo; pe-če-mo
 pu-ra-na; v pe-či pe-če-mo po-ti-ce;
 sa-pa pi-ha; be-rač ho-di ob pa-li-ci;
 li-pa le-po di-ši; s pi-lo pi-li-mo; po-
 no-či po-či-va-mo.

pre-pe-li-ca ped-pe-di-ka v ži-tu; tam
 i-ma mla-di-če;
 za vr-tom te-če po-tok; v po-to-ku
 pla-va ri-bi-ca; čez po-tok dr-ži le-
 se-na in oz-ka brv; čez to brv te-če
 de-ček; ob po-to-ku ra-sto sta-re vr-be.

j, je, je=za;
ve=ja je su=ha.

j, ja-ma, meja, je-len, jež; mi je-
mo; je-zen sem; vo-jak ja-ha v voj-
no; je-len je bo-ječ; ju-na-ki se bo-
ju-je-jo za do-mo-vi-no; dež li-je;
pes la-ja; po-je-mo; moj nož je nov.

jez-je dir-ja ži-
val; kru-sta
ka-č in čr-ve.

kmet or-je na po-lju; po-lje o-ze-le-
ni; zra-ste ru-me-no ži-to; kla-sje o-
mla-ti-jo in do-be zr-nje; v mli-nu
zme-lje mli-nar zr-nje v mo-ko; iz
mo-ke pe-če-jo kruh; kruh je zdra-
va in teč-na hra-na po-seb-no za o-
tro-ke.

*g, go-ra, go-
ba; gos ga-ga.*

g, gu-ba, go-dec, gad, rog, ja-go-da;
go-lob; go-ra je vi-so-ka; go-dec go-
de; go-lob gru-li; hi-ša go-ri; je-len
i-ma ro-ge; na go-ri so ja-go-de; na
no-gah no-si-mo no-ga-vi-ce.

v me-stu je
 star grad; na
 gra-du je stolp.

na stol-pu vi-hra za-sta-va; pod gra-
 dom je str-mo ska-lov-je; po ska-
 lov-ju se gre-je-jo pi-sa-ni ga-di; za-
 to je ne-var-no ho-di-ti po ska-lov-
 ju; gad i-ma strup; za-strup-ljen člo-
 vek u-mr-je.

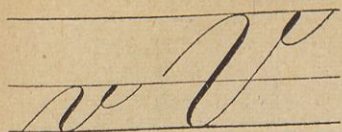

f, fa-ra, fi-ga;
fi-žol je jed.

f, fu-ži-na, fa-ra-ni, fa-za-ni; fara
je ve-li-ka; fi-ge ra-di je-mo; fu-ži-
na je ob vo-di; fi-žol sa-di-mo; fa-
za-ni so le-pi; fa-za-ne re-di-mo za-
ra-di me-sa.

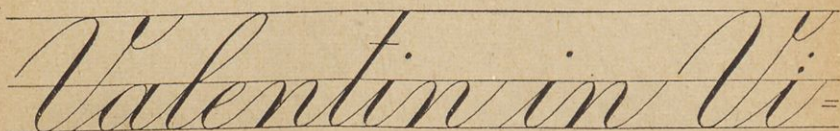
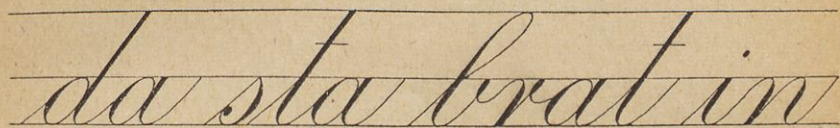
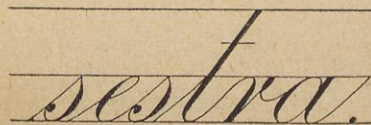
po-zi-mi-je hud
 mraz; ptič-ki
 izmr-zu-je-jo; ni-
 ma-jo kaj je-sti.

do-bri o-tro-ci jim na-tre-sa-jo drob-ti-nic in
 zr-nja; ptič-ki po-bi-ra-jo zr-nje in drob-ti-
 ni-ce; po-le-ti se iz-ka-zu-je-jo hva-le-žne;
 po drev-ju po-bi-ra-jo go-se-ni-ce, da i-ma-jo
 o-tro-ci kaj sa-dja.

v

V

Valentin pleza na drevesa. Vida ga opominja: „Veš, kaj je rekla mama? Veja se odlomi in padeš na tla. V bolnico moraš potem.“ Valentin ne sluša sestre, pade z drevesa na tla in si zlomi nogo. V bolnici sklene slušati svoje starše.

u U **u U**

Urh in Vid sta

součénca. Uršika

hodi tudi v solo.

Uršika je pridna deklica. Uči se rada.
V šoli pridno posluša. Učiteljica jo pohvali.
Učenke jo imajo rade. Vsi ljudje so veseli
pridne Uršike. Uršika dela veselje svojim
staršem.

z Z ž Ž z Z ž Ž

*Zajec je divjačina,
ima dobro meso.*

Živi v gozdu in na polju. Zajec je jako boječ. Vsakega šuma se ustraši.

Zajček objeda v zelniku zelje. Zagleda ga kmetič. Zažuga mu. Zajček ne sluša. Že privzdigne kmetič puško. Zajček misli še vedno, da se kmetič šali. Zmotil se je. Že počí puška in zajček obleži mrtev.

c C ċ Ć c C ċ Ć

Ciril in Cene sta

bila prijatelja.

V isti hiši sta stanovala in hodila v isti razred.

Vedno sta bila skupaj. Če je bil eden na vrtu, je prišel še drugi tja. Živela sta eden za drugega. Učila sta se oba pridno. Znala sta vsako nalogo. Zato sta bila Ciril in Cene vedno med prvimi v šoli.

o O o O

Oko je božji dar.
Varij si oči!

Olga se rada igra s škarjami. Večkrat jo mati svari: „Olga, pusti škarje! Zbodeš se v oko.“ Olga ne sluša. Oni dan je bila sama doma. Vzame škarje in se igra. Omahne s stola in se zbode s škarjami v oko, da ji izteče. Olga je oslepela na eno oko.

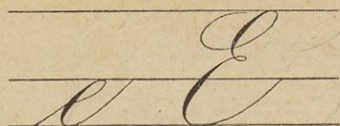
Ostre reči, kakor škarje, noži, igle, niso za majhne otroke!

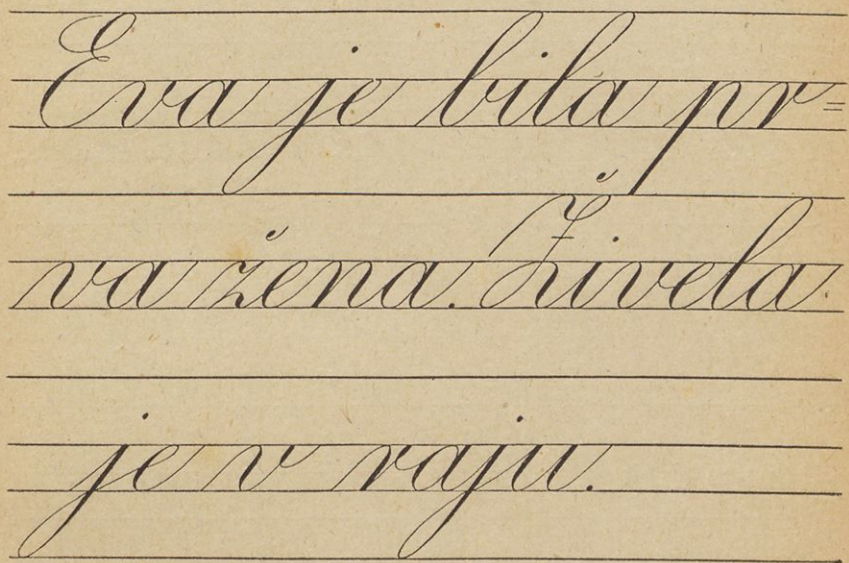
g G g G

Gad je strupena
kaca. Greje se
rad na solncu.

Gabriela gre v gozd po jagod. V grmovju zapazi zrele rdeče jagode. Gabriela seže v grmovje, da natrga lepih jagod. Gad je skrit v grmovju. Vseka jo v roko. Gabriela je komaj ozdravela.

Če te gad vseka, pojdi takoj k zdravniku!

Eva je jedla sad prepovedanega drevesa. Zato je bila kaznovana. V potu svojega obraza je morala trdo delati in obdelovati zemljo. Zemlja pa je rodila trnje in osat. Eva je grešila. Zato je morala trpeti in umreti.

s S š Š s S š Š

*Srna je gozdna
žival. Skriva
se rada.*

Srnica skače po trati. Stara srna jo svari:
„Orel prileti in te odnese.“ Srnica ne sluša.
Še dalje gre od mamice. Orel zakriči v zraku.
Srnica se hoče skriti pred orlom. Že je
prepozno. Orel jo odnese v gore. Srnico je
jako bolelo.

h L **I L**

Lisica je zver.
Lovi in žve dru-
ge živali.

Lisica ugleda raco na vodi. „Ljuba račica,“ ji pravi, „priplavaj k meni, nekaj lepega ti hočem povedati.“ Ej, račica pa ni bila tako nespametna! „Zvita lisička,“ ji odvrne, „dobro te poznam, pojedla bi me rada.“ Lisica je jezna odšla v gozd, raca pa je ostala na vodi.

Lisica.

Lepega pomladnega dne gre Ludvik z očetom v gozd. V grmovju zagledata lisico. Oko ji gleda bistro; ušesa ji stoje pokonci. Širok, metlast rep ima pa tanke noge. Ludvik se prestopi. Veja počí. Lisica jo ubere hitrih nog po grmovju.

Oče reče: „Lisica je divja žival. Lovi druge živali, kakor zajce, gozdne ptiče i. t. d. Večkrat se priplazi ponoči tudi v vas in ukrade kokoš, raco ali kaj podobnega. Zato je lisica jako škodljiva žival.“

Ludvik vpraša očeta: „Gotovo pa imamo kakšne koristi od lisice?“

„Edina korist od lisice je njena koža, ki jo rabimo za kožuhe,“ odvrne oče.

i I i I

Ivan in Ignac
sta brata. Učita
se pridno.

Ivan je postal učitelj. Ignac se je šel učiti mizarstva. Ves čas je bil poslušen in marljiv. Izučil se je in postal pomočnik, pozneje mojster. Obema bratoma se je dobro godilo. Svoje starše sta vedno podpirala. Izkazovala sta jima hvaležnost na njih stara leta.

j J j J

Jajčeca ležejo
ptičkin v gnezdu.
Iz jajčec se izva-
le mladiči.

Janezek zagleda na vrtu ptičje gnezdo. Jajčeca so v gnezdu. Janezek jih vzame in nese pokazat očetu. Oče mu resno reče: „Jajčeca nesi v gnezdo nazaj!“ Janezek sluša. Iz jajčec se kmalu izvale mladiči. Janezek je jako vesel drobnih ptičkov.

h H **h H**

*Hrošč ima štiri
krila. Hitro le-
ta po zraku.*

Hrošč zleze na hrastič in objeda mlade liste. Henrik zagleda hrošča. Strese hrastič. Hrošč pade na tla. Henrik pobere hrošča in ga prinese v šolo. Učitelj pravi: „Hrošč je škodljiv, ker objeda drevju listje. Uničujte hrošče!“

Henrik še nalovi hrošcev in jih vrže ko-košim, ki jih rade pozobljejo.

k K

k K

*Konj, krava in
koza so domače
živali.*

Konj hitro teče po trdi cesti. Zato ima na nogah podkve.

Kovač kuje konja. Karel gladi konja po nogi. Kovač ga svari: „Konja pusti; udari te!“ Karel ne sluša. Konj udari dečka v koleno. Koleno oteče. Karel mora v posteljo. Hude bolečine je pretrpel, preden je ozdravel.

Hvaležne živali.

Konj, krava in koza stojе v hlevu. Lačni so.

Konj rezgeta: „Ovsa prosim!“

Krava muka: „Sena prosim!“

Koza meketa: „Vsaj listja mi dajte!“

Gospodar pride s polja domov. Ko čuje lačne živali, nasuje konju ovsa, kravi nameče sena, kozi pa položi zelenih vej. Veselo hrustajo živali vsaka svoj živež.

Hvaležne so zato svojemu gospodarju. Konj mu vozi težke vozove, krava in koza pa mu dajeta sladkega mleka.

Skrben gospodar ljubi svoje živali. Jesti jim da, kolikor treba, jih ne pretepa in jim ne nalaga preveč dela. Žival je tudi stvar božja.

p P p P

*Pri sosedovih
imajo pridnega
Peterčka.*

Peterček je pastirček. Živino goni na pašo. S seboj ima psa. Psu je ime Pozor. Pozor pomaga Peterčku zganjati živino.

Peterček si ureže na paši vrbovo šibo. Iz nje si omaji piščal. Vesel piska Peterček na piščal. Še Pozor je dobre volje. Veselo skače okrog čede.

b B

b B

*Blažek ima bol-
nega strica. Bo-
li ga noga.*

Blažek sedi vedno pri stricu, ki leži v postelji. Bolniku streže, kar more. Prinaša mu vode. Podaja mu zdravila. Bolni stric zato jako ljubi Blažka.

V vasi je semenj. Stric kupi na semnju lepo knjigo s podobami. Podari jo Blažku. Blažku je ta knjiga največje veselje.

Cigani.

Semenjski dan so prišli cigani v vas. Pri potoku so postavili šotor. Zakurili so ogenj in kuhali v kotlu kosilo.

Blažek in drugi otroci so šli gledat cigane. Še nikdar niso videli tako rjavih ljudi. Imeli so s seboj dva mršava konja. Cigani so polegli okrog ognja po tleh, ciganke so šle v vas prosit moke, masti in drugih jedil, cigančki pa so se valjali po mehki travi.

Blažek in drugi otroci so bili sicer pogumni dečki, a preblizu ciganov se vendar niso upali. Še pred mrakom so jo popihali domov k očetu in materi.

r R

r R

Rovanov Rado

lovi rake v poto-

ku za vasjo.

Rak ga vščipne v prst. Rado si ne stori nič iz tega. Raka vrže v lonec in lovi dalje. Ko nalovi dosti rakov, jih nese domov. Skuhajo mu jih. Rdeči so. Rado jih poje s slastjo.

Rak je postna jed. Rakovo meso je jako okusno. Rak živi navadno v vodi. Ponoči pa prileze tudi na suho.

Učiteljica pripoveduje.

Učiteljica pripoveduje učenkam lepo povest o kralju in kraljici. Imela sta lepega kraljeviča. Kraljevič se poda po svetu, da spozna življenje drugih ljudi in dežel. Opasal je oster meč, da odseka sovražniku glavo; zajahal je čilega konjiča, da ga ponese v daljne kraje. Gozde in planjave sta prejahala, široke reke sta preplavalala. Prišla sta do hudega velikana, ki je imel mogočen grad sredi močvirja. Ob zelenem gozdiču pred gradom se vname hud boj. Kraljevič odseka velikanu glavo in jo vrže v globoko vodo. Velikanu vzame mošnjo cekinov in hajdi dalje po širokem svetu.

V črni votlini živi mogočen zmaj. Ljudi in živali mori kar po vrsti. Kraljevič ga potolče, da se mu črna kri izlije po prsti.

Hodil je še mnogo let po svetu. Slednjič se napoti domov h kralju in kraljici. Z veseljem sprejmeta mladega kraljeviča, saj sta menila, da ga več ne vidita na svetu.

Stari kralj je kmalu umrl in mladi kraljevič je postal kralj. Vladal je srečno in veselo mnogo let.

T T **t T**

*Tine je hodil v
mestno šolo. Teto
je imel v vasi.*

Teto je obiskal v počitnicah. Teta je imela vinograd. Tine je zobal grozdje. Težko se je ločil od tete. Toda prišel je šolski čas in Tine je moral v mesto. Prinesel je sestrici grozdja. Tončka ga je z veseljem pozobala.

f F

f F

Francka je vzela
 mati s seboj
 v mesto.

Francek je videl v mestu velike hiše in lepe cerkve. Po cestah je bilo polno ljudi. Toliko ljudi ni Francek še nikdar videl. Krasne kočije so se vozile po cestah. Francek se je peljal tudi z elektriško železnico.

Po večjih ulicah so bile krasne prodajalne. V teh prodajalnah so prodajali trgovci razno blago: podobe, ure, zlatnino, igrače i. t. d.

„Lepo je v mestu,“ reče Francek, ko se pelje z materjo zopet domov, „a doma je vendar najlepše.“

Teden in letni časi.

Teden ima sedem dni: nedeljo, ponedeljek, torek, sredo, četrtek, petek, soboto. Šest dni delamo, v nedeljo počivamo.

Leto ima štiri letne čase: pomlad, poletje, jesen in zimo. Spomladi skopni sneg, iz zemlje vzklijejo cvetice. Poleti zori žito na polju. Kosci kose. Veselo vriskajo in pojo. Jeseni dozori sadje po vrteh. Kmet spravlja zadnje poljske pridelke. Pastirji pasejo živino in si pečejo krompir. Pozimi počiva vsa priroda. Sneg pokrije goro in dolino, mraz pritiska. Otroci imajo tudi pozimi svoje veselje.

Uboge ptičice pa zmrzujejo pozimi in lačne so. Pridni otroci jim potresajo drobtinic in zrnja.

a A **a A**

Antonu sta u-
mrla oče in ma-
ti. Postal je sirota.

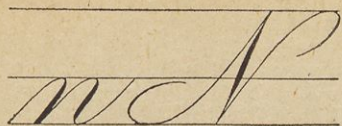
Anton je bil star šele štirinajst let. Službe je moral iskat po svetu. Prišel je slednjič k dobrim ljudem. Kovač Andrej Arko je potreboval vajenca. Začetskoma se je branil Antona. Sumil je, da je potepuh. Slednjič ga je vzel na poizkušnjo. Prav zadovoljen je bil z Antonom.

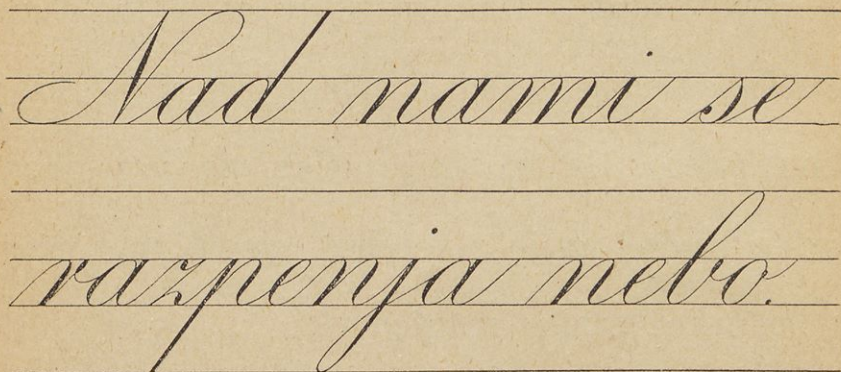
Kovač.

Anton se je pridno učil kovaštva. Bil je krepak in zdrav deček. Tudi razvajen ni bil z doma. Krepko je vihtel težko kladivo. Koval je razbe-ljeno železo, da so letele iskre na vse strani. Kovač Andrej ga je z veseljem gledal in si mislil, ta bo nekoč priden mojster.

Poslušam kovača,
ki klad'vo obrača,
ko tolče, se krega,
da daleč se zlega;
bunkati, bunkati,
noč in pa dan.

Priden kovač si služi mnogo denarja s svojim delom. Ves teden je črn od saj. V nedeljo pa se umije, se praznično obleče in gre k maši.

Na nebu sije podnevi solnce. Solnce razsvetljuje in ogreva zemljo. Brez solnca bi bila naša zemlja mrzla in prazna. Nobena rastlina bi ne rasla, nobena žival bi ne živila brez solnca. Tudi človeka bi ne bilo na zemlji.

Ponoči plava na nebu luna. Luna ne greje, ona le razsvetljuje noči s svojo svetlobo.

Vojaki.

Ravnokar so se usuli otroci iz šole. Kar se začuje z drugega konca vasi: čin, čin, bum, bum, bum!

„Vojaki gredo, vojaki,“ zakriče otroci in jo urnih nog ubero vojakom nasproti. In glej! Po cesti prijezdi najprej na lepem, visokem konju častnik v lepi obleki. Svetlo sabljo ima v roki.

„Ta je pa lep,“ pravi Selanov Nandek, ki se ni mogel nagledati lepega vojaka in njegovega konja.

„General je,“ pristavi modro Hribarjev Kristel, ki je imel brata pri vojakihi. Od tega je slišal besedo general.

A otroci niso imeli časa gledati prvega vojaka. Takoj za njim je korakala godba in igrala lepo in veselo.

Veliki bobeh je peljal majhen konjiček, kakršnega otroci tudi še niso videli. Vsak si je želel imeti takega.

Za godbo pridejo še drugi častniki na konjih, za njimi pa v dolgih vrstah navadni vojaki. Bili so trudni in prašni, zakaj korakali so že ves dan po trdi cesti.

Otroci so spremili vojake daleč iz vasi. Ko so se vračali domov, so se menili, da bodo tudi oni hrabri vojaki.

Najrajši bi bili vsi generali.

m M **m M**

*Miklavž je bil
škof. Tri sestre
je obdaril.*

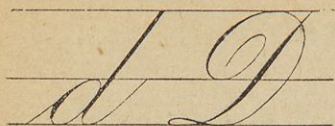
Sveti Miklavž prinaša pridnim otrokom razna darila. Majhnim otrokom prinese igrač in sladkarij. Učencem in učenkam prinese Miklavž zvezke, svinčnike in peresa. Marsikdaj obdaruje otroke tudi z lepimi knjigami. Malopridnim otrokom pa prinese šibo.

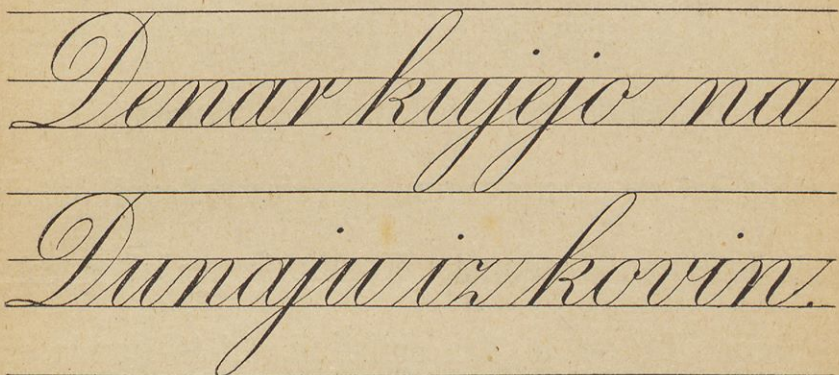
Miklavžev večer.

Mnogo časa pred Miklavževim večerom se pogovarjajo otroci o njem. Nekateri ga komaj pričakujejo, drugi se ga boje. Na Miklavžev večer sede otroci za mizo. Mirni so in tihi. Nič vpitja in razgrajanja ni čuti. S strahom pričakujejo, kaj bo.

Kar zapoje v veži zvonček in zarožljajo verige. Vrata se odpro in v sobo stopita najprej dva angelčka z zlatimi perutmi. Za njima gre Miklavž. Siva brada mu pada po prsih. Izpod visoke škofove kape se mu usipljejo beli, dolgi lasje. Zlat mašni plašč mu pokriva telo. V rokah drži knjigo s tremi jabolki in dolgo, zakrivljeno pastirsko palico. Črni parkeljni ropotajo in se premetavajo v veži. Miklavž jih ne pusti v sobo, saj so otroci tam za mizo pridni.

Miklavž vpraša te in one molitvice. Otroci dobro odgovarjajo. Miklavž jih obdaruje z jabolki, orehi in bonbončki ter obljubi, da jim prinese ponoči še kaj več.

Imamo zlat, srebrn, niklast in bakren denar.

Denar rabimo za plačevanje. Denarji so: vinar, dvovinar, desetica, dvajsetica, krona. Denar iz papirja imenujemo bankovec. Imamo bankovce po deset, dvajset in več kron. Denar si težko prislužimo. Zato moramo z denarjem varčevati. Denar nalagamo v hranilnicah.

Kako je vinar potoval.

Narejen je bil na Dunaju. Potoval je po svetu. Ko je bil še nov, je bil svetel in lepe rdečkaste barve. Pripeljal se je z Dunaja z vlakom. Nekaj časa je bil zaprt z drugimi vinarji v železni omari, ki ji pravimo blagajna. Kmalu je prišel v roke gospodu. Ta ga je dal služkinji, ki je kupila pri peku kruha. Sedaj je že izgubil lepo svetlo barvo. Postal je teman. Pek ga je podaril beraču. Berač pa je imel strgan žep in je vinar izgubil. Čez par dni ga je našel deček. Vprašal je v šoli in doma, čigav je vinar. Ker ga ni vedel komu vrniti, je kupil zanj pero.

Rokodelci.

Čevljar dela čevlje. Krojač šiva obleke. Mizar dela mize, klopi, omare. Stolar dela stole. Zidar zida hiše in cerkve. Mesar kolje vole, ovce, koze, prašiče. Strojar stroji usnje iz kož. Ključavničar izdeluje ključe in ključavnice. Kovač kuje konje. Tesar teše les. Mlinar melje žito v moko. Pek peče iz moke kruh. Vrtnar sadi cvetice, zelenjad in drevje. Slikar slika sobe. Pečar stavi peči. Lončar dela lonce in sklede.

Vsi ti so rokodelci.

Rokodelci morajo ves teden pridno delati. Priden rokodelec zasluži mnogo denarja. Ob nedeljah rokodelci počivajo.

Naš cesar.

Našemu cesarju je ime Franc Jožef I. Stanuje na Dunaju. Naš cesar modro vlada svoje narode. Mnogo ima dela in skrbi. Kjerkoli se pripeti nesreča, je vedno prvi, ki pomaga. Rad bi videl srečne vse ljudi.

Naš cesar mi je vedno ljub, na Dunaju živi. Kako bi rad pač k njemu šel, a meni moči ni.

In kaj bi pri cesarju htel? Roko bi mu podal, najlepše rože bi mu dal, ki zanj bi jih nabral.

In rekel bi mu: „Cvetke te za te s seboj sem vzel.“ Potem pa vrnil bi se spet ves srečen in vesel.

a A, b B, c C,
 ċ Ċ, d D, e E, f F,
 g G, h H, i I,
 j J, k K, l L,
 m M, n N, o O,
 p P, r R, s S,
 ś Š, t T, u U,
 v V, w W, ŷ Ž.

a A,	b B,	c C,
č Č,	d D,	e E,
f F,	g G,	h H,
i I,	j J,	k K,
l L,	m M,	n N,
o O,	p P,	r R,
s S,	š Š,	t T,
u U,	v V,	z Z,
	ž Ž.	

1.

Z Bogom začni vsako delo!

2. Prvikrat v šolo.

Prišel je čas, da zapišejo tudi Peterčka v šolo. Od veselja ni mogel spati. Zgodaj zjutraj je vstal. „Hitro pojdiva v šolo, da ne zamudiva,“ priganja deček mater. Mati ga ljubeznivo pogleda. Umije ga in počese, obuje mu nove čevlje in obleče snažno obleko. Poljubi ga na čelo in reče. „Pojdi, sinček, z božjim in materinim blagoslovom! Uči se pridno, da postaneš veljaven mož!“

Ni se zmotila mati nad svojim sinčkom; saj je bil Peterček vedno med prvimi učenci.

3. Bolna punčka.

Oj, moja punčka je zbolela, veselja nima več do dela, na klopici leži vsa bleda, ne je in tudi več ne gleda.

Zdaj sem ji skuhala zdravila, v obleko toplo jo povila, sem v posteljo jo položila, da jutri zdrava bo hodila.

4. Trije otroci.

Trije otroci gredo skupaj v šolo.

„Danes hočem biti jako priden in pazljiv v šoli,“ reče mali Vilko, sin bogatega trgovca; „moj oče mi je obljubil desetico, če bom dobro znal.“

„Jaz pa hočem biti dober in priden, da me bo mati rada imela,“ de Zvonko, sin ubožnih staršev.

„Jaz pa nimam ne očeta ne matere,“ pravi Stanko; „hočem pa biti vseeno priden in pazljiv, da se kaj prida naučim.“

5. Razbiti vrč.

„Po vodé!“ zakliče mati.
Hitro vrč v roké —
sestrica in brat hitita
mami po vodé.

„Danes vodo jaz nastrežem,“
sestra govori.
„Danes jaz,“ de bratec moško,
„včeraj si jo ti!“

In beseda da besedo,
vrč zdrči iz rok,
lice, roke in čepinje
moči bridki jok.

6. Pogumni zajček.

Če se je le ganil ubogi zajček iz svojega brloga, je srečal hudega lovca s puško. Kako se ga je ustrašil! Bežal je pred njim, kar je le mogel.

„Ko bi imel tudi jaz puško,“ si misli zajček, „pa bi se ne bal lovca.“ Gre in kupi puško. Moško koraka po gozdu. Nikogar se ne boji.

„Ojoj, kaj pa to? Že zopet ta grdi lovec!“
 Ne pomišlja dolgo, vrže puško v grm in beži, da
 bi skoraj izgubil noge.

Vesel je bil, da je srečno pribežal domov.

7. Zajec.

*Zajec dolgouhi ti,
 kam se ti tako mudi?
 Čakaj, rad bi te ujel
 in s seboj na dom svoj vzel.
 Dlačico bom gladil ti,
 v teku boš me vadir ti.*

*„Ne utegnem,“ zajček de,
 „moje dolge so cesté;
 v deteljo me kliče glad,
 a pod grm me vabi hlad.
 Če bi rad imel me ti,
 pa na rep mi daj soli!“*

8. Zajček in zelje.

Zajček je bil silno lačen. Na njivi zagleda lepo zelje. Začne ga objedati. Kmetič ga zagleda. Svargaga: „Zajček, pusti moje zelje! Če ne, te ustrelim.“ Zajček ne sluša. Meni, da se kmetič le šali. Tudi drugi dan priskače na kmetovo njivo in objeda zelje.

Za grmom stoji kmetič s puško. Ko zagleda zajčka, pomeri in izproži. Puška počí in zajček obleži mrtev.

9. Mladost.

Mladi ste. Mladost je najlepši čas življenja. Brez skrbi živite; ni vam treba skrbeti za jed, obleko, knjige, stanovanje in drugo. Vse to vam dajo vaši starši. Veselite se mladosti, igrajte se po zelenih travnikih in gozdovih, pojte vesele pesmi in trgajte pisane cvetice!

Zraven pa ne pozabite na učenje in delo! Učiti se morate, da boste kaj znali v življenju; delati morate, da si utrdite telo za življenje: zakaj kmalu boste stali sami sredi življenja.

10. Kdo ugame?

Gola glavica, lesena nožica, kdo pozna tega možica? Prime se ga za nožico, drgne se ga ob glavico, pa te speče v ročico. A bojte se otroci vi, za otroke ta možiček ni!

11. Ptički pozimi.

Zimski dan. Sneg naletava na zemljo. Oče vzame iz drvarnice ptičjo hišico. Nese jo na vrt in jo zasadi v zemljo. Otroci nanosijo zrnja in drobtinic. Ptički prilete in zobljejo hrano.

Posebno mrzlega jutra dobe otroci v hišici napol zmrzlega ptička. Nesejo ga v sobo. Toplota dobro dene ptičku in kmalu ozdravi. Vesel skače po hiši in pobira drobtinice. Posebno rad ima otroke. Zleti jim na rame in jim zoblje iz rok.

Spomladi pa odpre oče okno. Ptiček zleti z veselo pesmijo pod milo nebo.

12. Sanke.

Vsako nedeljo popoldne je šel Dorček z očetom na izprehod. Tudi pozimi, v snegu in mrazu. Šla sta ven iz mesta, tja pod bližnji hrib. Na tistem hribu je bilo pozimi vse živo. Trd, debel sneg je ležal povsod. Po tem snegu pa so drčale sanke, ena za drugo, te večje, one manjše. Na sankah so sedeli dečki in deklice, veliki in majhni. Trdno so se jih oprijemali. Kakor blisk so pridrčale sanke v dolino, da se je kar kadilo snega. Mladi sankachi so hitro poskakali s sank. Prijeli so za vrv in so vlekli sanke zopet v hrib nazaj. Ali pa so jih nesli kar na hrbtu.

To je gledal mali Dorček in hudo mu je bilo. Vse to veselje uživajo drugi, le on ne. Trdneje

prime očeta za roko in prosi: „Ljubi oče, še meni take sanke.“

„Ako se boš vedno pridno učil,“ odvrne oče, „ti jih prinese Božiček.“

Ker je bil Dorček vedno priden, ga je uslišal Božiček. Pod božičnim drevesom so stale lepe, nove sanke.

Odzdaj pa ni bil Dorček več žalosten gledalec pod hribom. Moško je sedel na svojih novih saneh in drčal v dolino, da mu je kar sapo jemalo.

Če je pa časih zavozil v sneg in z rdečim noskom ril po snegu, no — kaj to!

13. Mladi šolarček.

1.

Še mlad se vam zdim,
že v šolo hitim,
na klop grem sedet
in štejem do pet.

3.

Kdor je nepazljiv,
glasan, nagajiv,
tam v kotu stoji,
na jok se drži.

2.

Ko zvon pozvoni,
odmolimo vsi,
brž k roki rokó
pred sebe lepo!

4.

A jaz bom samo
poslušen lepo,
tako še nekoč
učen bom na moč.

14. Pomlad.

Minila je zima. Solnce ogreva zemljo. Sneg je skopnel. Trava zeleni. Prve pomladanske cvetice

cveto. Prikažejo se zvončki, trobentice, vijolice. Ptički prepevajo po drevju in delajo gnezda. Vse je ozelenelo in oživel.

Ljudje zapuščajo hiše in hodijo pod milo nebo. Kmet orje in seje. Starček sedi na solncu in se greje.

In kaj šele otroci! Igrajo se na vrtu, trgajo cvetice, iz vrbovih mladik si majijo piščali.

Pride vesela Velika noč, ki prinese otrokom pisane pirhe.

15. Moj god.

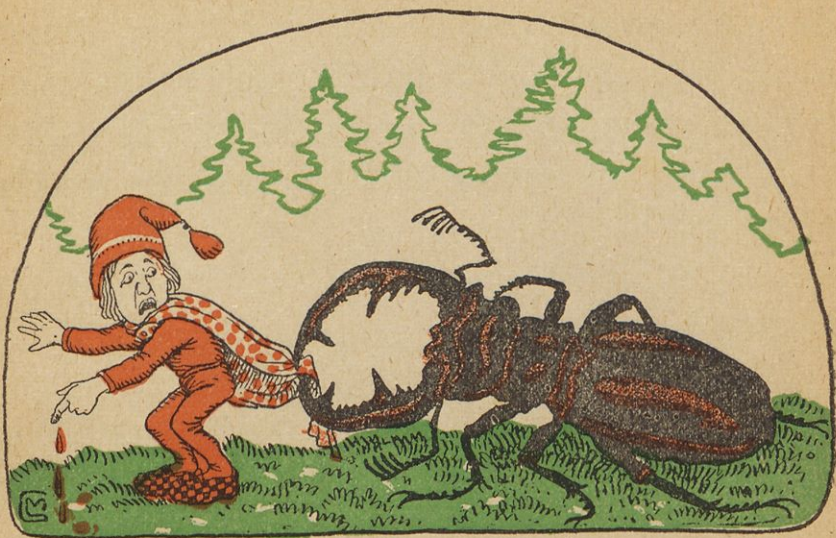
Ali že veste, da je bil včeraj moj god?

Dobil sem za god velikega konja, sabljo in čako. Sedaj sem pa pravi junak. Opašem ostro sabljico, čako denem na glavo, zajaham konja in hajdi na vojno, na hudega Turka. Turku odsekam glavo, mu vzamem mošnjo zlatih cekinov in prijaham zopet nazaj k očetu in mami.

Četudi je po svetu lepo, doma je vendar še najlepše.

16. Pri igri.

En kovač konja kuje, koliko žeblicev potrebuje? Eden, dva, tri — pojdi, puta, ven ti!

17. Palček in rogač.

Palček je stanoval v hišici ob gozdnem robu. Nekoč prosi svojo mater, naj ga pusti v gozd. Mati mu dovoli, a pristavi: „Le pazi, da te ne ugrizne huda žival.“

Vesel skače Palček po zelenem gozdu. Nabira lepih cvetic, ki cveto pod košatim drevjem in zoblje rdeče jagode. Kar mu prileze nasproti črna žival z velikimi kleščami. Nikdar še ni videl take živali. Ali Palček je pogumen deček, nič se je ne ustraši; prime jo za klešče. Črna žival pa ga stisne s kleščami za prstek, da se pocedi rdeča kri. Palček kriči in stresa z roko; a žival stiska vedno bolj. Nazadnje spuste klešče in Palček jo ubere

hitrih nog proti domu. Že od daleč kriči: „Mama, mama, boli, boli!“ Mati prihiti na prag. Ko ugleda krvavečo roko, vzame cunjico in obveže prstek.

„I, kaj pa je vendar bilo?“ vpraša, ko preneha Palček ihteti.

„Mama, huda, črna žival je bila z velikimi kleščami.“

„Aha, to je bil pa rogač,“ reče mati, „ta je pa res hud. Dobro, da te ni pohrustal, ker si tako majhen.“

18. Izlet.

Učitelj je peljal svoje učence na bližnji hrib. Bilo je spomladi in toplo je sijalo solnce. Ko dosepejo na vrh hriba, vzkliknejo otroci: „Kako lepo je tukaj!“

Učitelj jim razkazuje polja, travnike in gozde. Učenci vidijo domačo vas in druge vasi naokrog. Daleč tam pod goro zapazijo tudi mesto. Bele ceste so se vile po ravnini. Vlak je sopihal proti mestu. Pod hribom je tekla reka. Onstran ravnine so se vzdigovali majhni griči, za njimi visoke gore in beli snežniki.

„Vse to, kar vidite okrog sebe,“ reče učitelj, „je naša lepa domovina. Vsak človek ljubi svojo domovino.“

19. Deček in lastovka.

Deček:

„Lastovka ljuba, kam hitiš, zakaj tako zgodaj nas zapustiš? Saj radi te imamo vsi zelo, ostani pri nas, te prosim lepo.“

Lastovka:

„Deček moj ljubi, jaz moram od vas; zima pride k vam in sneg in mraz. Pod snegom jesti nič ne dobim, od hudega mraza gotovo zbolim, zato odtod na gorki jug zletim. Ko pa vrne se k vam pomladni raj, takrat tudi jaz se vrnem v svoj rojstni kraj, poiščem pod streho si gnezdece malo, življenje novo v njem bo nastalo. Zarod nov si vzgojila bom, veselo hvalo tebi pela bom, mladiče učila ljubiti bom tvoj dom.“

20. Naša Mara.

No, to bi pač morali videti našo malo Maro. Komaj tri pedi je visoka in še ne hodi v šolo. Drugo leto pa menda že pride v prvi razred.

Ali pridna je nadvse. Nikdar ni brez dela. Če ne spi, pa jé ali joka.

Zadnjič je hotela plesti nogavico. Menda je videla sosedovo Minko, ki je večja od naše Mare, kako jo plete. Priteče domov, in prosi in nadleguje mamo toliko časa, da ji je morala dati nogavico in igle. Ali veste, nogavica je bila mamina

in že dodelana; Mara pa je kar vbodla igle vanjo in premikala roke, kakor da plete.

Ko smo se je nagledali in jo občudovali, je morala pa še na cesto. Tam je stala pred hišo in pletla, da je bilo kaj. A nogavica je bila skoraj večja kakor Mara, rasla pa ni nič, vedno je bila enako dolga.

No, pa to nič ne dene. Naša Mara je pa vendarle pridna.

21. Ptičje gnezdo.

Kadar nima Kovačev Tinček šole, se igra na vrtu. Seveda se prej nauči in spiše nalogo.

Nekdaj lazi po grmovju. Tu zagleda gnezdece. V njem so štirje goli mladiči. Široko odpirajo kljunčke in glasno čivkajo. Gotovo so lačni.

V tem prileti stara ptica, njih mamica. V kljunčku ima črvička. Ne upa se blizu, boji se dečka. „Nič se ne boj,“ pravi ta, „grem že proč. Le daj črvička ptičkom, glej, kako so lačni.“

Odmakne se od grmovja in vesel opazuje oddaleč gnezdece.

22. Krokar in lisica.

Krokar ukrade kos sira. Sede na drevo, da bi ga použil.

Lisica ga ugleda. Rada bi pojedla dobri sir in pravi: „Ljubi krokar, kako si lep! Imaš lepo črno perje, lep rep in lepe noge. Ko bi znal še lepo peti, bi te morali izvoliti za kralja vseh ptičev.“

Krokar verjame lisici. Odpre kljun in začne vpiti: „Kra, kra!“ A že mu pade sir iz kljuna. Lisica ga poje in se posmehuje lahkovernemu krokarju.

23. Kokla in račice.

Učenke so se učile v šoli o kokoši.

Učiteljica vpraša: „Katera zna kaj o kokoši povedati?“

Pa vzdigne roko Rakarjeva Ivanka in začne smeje pripovedovati:

„Pri nas smo podložili kokli račja jajca. Ko jih je izvalila, so te nerodne male račice kobacale okrog kokle, ki jih je začudeno pogledovala; zdelo se ji je menda, da to niso njeni pravi otroci. Pa kot skrbna mamica jih je pridno vodila po travi okrog hiše, klicala jih: kok, kok! in brskala po prsti, da jim je pribrskala črvičkov.“

Nekaj dni je bilo vse dobro. Pa saj veste, da teče blizu naše hiše potok. Ko zagledajo račice vodo, zapuste koklo in splavajo po vodi. To se jim je dobro zdelo, da že znajo plavati v veliki vodi.

Ali koklo, to bi morale videti! Tekala je ob potoku gorindol, klicala račice in jih vabila h

kraju, pa vse zaman. Smejati sem se morala, ko sem gledala vse to: skrbno koklo in vesele račice. A končno se mi je kokla vendar smilila in sem si mislila: v takih skrbbeh so tudi naši starši, kadar nas vidijo v nevarnosti.

Zvečer pa so račice zopet priplavale h kraju. Skrbna kokla jih je odvedla spat pod svoja krila.“

24. Deklica in piške.

Majhna sem bila,
piške sem pasla,
piške so čivkale,
jaz pa sem rasla.

25. Naša muca.

Pri nas smo dobili mucu. Majhna je, pa bela in ima črne lise. Pri gobčku ima brke. Časih jo pocukam za brke. Toda veste, ne močno, da je ne boli. Nekoč sem jo stisnila preveč k sebi. Vprašnila me je takrat s krempeljčki po roki, da se je takoj prikazala kri. Nisem vedela, da ima tako ostre krempeljčke, saj se jih nič ne vidi; ima jih skrite v koži.

Pa jo imam vendar rada. Za ves svet je ne dam proč. Mleka ji prinesem v skledici in kruha ji dam, saj je še tako majhna. Mama pa pravi, da bo lovila miši, ko doraste.

Radovedna sem, koliko miši vjame moja mala muca.

26. Maček na vrtu.

*Kaj tako po vrtu laziš,
maček, tiho kakor tat?
Molči, ti na ptice paziš,
rad zavil bi kateri vrat.*

*Kaj si ti zato pri hiši,
da bi ptice nam moril?
Za podgane si in miši,
da bi pridno jih lovil.*

27. Kar najdeš, ni tvoje.

Mihec in Metka sta bratec in sestra. Nekdaj gresta po cesti. Spotoma najde Mihec lepo denarnico. Hitro jo odpre. V njej so se svetile srebrne krone in drugi drobiž.

„Glej, koliko denarja!“ de Mihec. „Kaj si kupiva zanj? Bonbončkov, igrač, nov nožek?“

„Ali, Mihec,“ ga takoj zavrne Metka, „saj denar ni naš, Bog ve, kdo ga je izgubil!“

V tem pristopi k njima gospod. „Ali nista našla denarnice na cesti?“ ju ogovori.

Že je hotel skriti Mihec denarnico v žep. A skesal se je, saj je bil dober otrok. „Da, našla sva jo,“ odgovori odkritosrčno in poda denarnico gospodu.

„Denarnica je moja,“ pravi gospod. „Res, poštena otroka sta. Tu imata plačilo.“ Iz denarnice vzame dve kroni in poda vsakemu otroku po eno.

Kako vesel je bil sedaj Mihec svetle krone! „Nesiva ju hitro mami, da ju spravi in nama kupi za zimo tople obleke.“

28. Prsti.

Ta pravi: „Jejmo!“

Ta pravi: „Pijmo!“

Ta pravi: „Kje bomo vzeli?“

Ta pravi: „V materini skrinji bomo vzeli.“

Ta pravi: „Jaz bom mami povedal.“ — Pa je bil tepen.

29. Kako so zidali našo šolo.

Naša vas je bila majhna in ni imela šole. Pa kakor je že povsod, otrok je bilo vedno več. V sosedno šolo je bilo predaleč. Sklenili so zidati v naši vasi šolo.

Vaščani so kupili lep travnik na koncu vasi. Najprej so prišli neki gospodje. Ogledovali in merili so travnik. V tla so zabili količke. Prišli so delavci in kopali temelj. Medtem so dovažali vaščani kamenje, opeko, les, apno in pesek. Kmalu so pričeli zidarji zidati zid, v zemlji iz kamena, višje iz opeke. Opeko so pokladali na opeko, vmes pa so nalagali malte. Vrh zidu so postavili tesarji leseno ostrešje in ga pokrili z opeko.

Vzidali so okna in vrata, ometali in pobarvali zidove zunaj in znotraj, napravili v sobah lesene pode, postavili peči in šolsko opravo — in šola je bila gotova.

Blagoslovili so poslopje in pričel se je pouk. Otrokom ni bilo treba hoditi zdaj daleč v šolo. Doma so se naučili vsega potrebnega in koristnega.

30. Hvaležna žival.

Pavla je imela jako rada cvetice. Na vrtu za hišo jih je sadila in se veselila, kadar so lepo rasle in cvetele. Zalivala jih je in privezavala k palčicam, da so imele več solnca in so hitreje rasle in prijetneje vonjale.

A tudi na travnik jih je hodila nabirat. Posebno pri potoku, ki je tekel blizu hiše, jih je rada nabirala. Tam so rasle posebno lepe potočnice. Spremljal pa jo je vedno domači pes Perun, ki ga je imela Pavla jako rada in mu je vedno nosila jesti. Tudi Perun je imel Pavlo jako rad. Gorje tistemu, ki bi ji hotel storiti kaj žalega: takoj mu je pokazal ostre zobe.

Ko nabira nekoč Pavla ob potoku cvetice in se preveč nagne k vodi, ji spodrsne in ubožica pade v vodo. Voda je bila tedaj precej globoka in gotovo bi utonila. Kar skoči Perun v vodo, prime z zobmi deklico za krilce in priplava z njo na suho.

Pavli se ni zgodilo nič hudega, le vode se je napila in obleko si je zmočila. Še jokala ni. Oklenila se je Peruna okrog vratu in se mu lepo zahvalila, da jo je rešil iz vode.

Odslej sta bila še večja prijatelja.

31. Uganka.

Kaj stvar na steni je, kdo ve,
ki vedno bije brez roké,
in iti, biti ne prestane,
a vendar z mesta se ne gane?

32. Medved in zajec.

Medved sreča zajca v gozdu in mu reče zaničljivo:
„Kaj boš ti, uboga sirota, ki si tako majhen in imaš tanke
noge in šibko telo! Poglej mene, kakšen hrust sem, da bi
te kar v eni taci zdrobil.“

Zajec molči. V tem se prikaže lovec. Urno zbeži zajec
s hitrimi nogami lovcu izpred oči. Neokretnega medveda
pa lovec ustrelil.

33. Pod voz.

Zapel je šolski zvonec, minila je šola. Učenci gredo na
vse strani proti domu.

Po cesti pridirja voz. Vladimir steče in se obesi zadaj
na voz. Misli si, da pride prej domov k mami. Daleč je
imel do doma.

V tem počí voznik z bičem, konj poskoči in močneje
potegne voz. Vladimir se ni dobro držal. Padel je pod voz.
Z nogo je prišel pod kolo. Vstati ni mogel. Kolo mu je
zlomilo nogo.

Dobri ljudje ga odneso domov. Dolgo časa je ležal v
postelji, preden je ozdravel. Pretrpel je hude bolečine.

Ko je zopet hodil v šolo, se je ognil vsakemu vozu.

34. Polž in kobilica.

Kobilica sreča polža. „No, prijatelj polž, kaj lezeš tako počasi?“ ga vpraša.

„Tudi počasi se daleč pride,“ ji polž odgovori.

„Poglej mene,“ pravi kobilica. „Kdor ima tako gibčno telo in skočne noge, ta pride v enem trenutku tako daleč, kakor ti tri dni.“

To rekši, se zažene kobilica in skoči kar mogoče daleč.

Toda — ojoj! Skočila je predaleč in padla v ribnik, kjer jo je riba požrla.

35. Poletje.

Poletje je najbolj vroč letni čas. Solnce pripeka z jasnega neba. Ljudje in živali iščejo sence. Na polju zori žito. Na češnjah rdeči prvi sad; tudi zgodnje hruške in jabolka so že zrele.

Otroci hodijo radi v gozd, kjer nabirajo rdečih jagod in črnih borovnic. Ob prehudi vročini poskačejo v hladno vodo, da se skopljejo in ohladi.

Nastane suša. Trava, cvetice in druge rastline venejo. Hipoma se prikažejo na nebu črni oblaki. Bliska se in grmi. Vlije se dež. Časih pada tudi toča. Nastala je nevihta.

36. Deček in kozel.

Bil je deček, ki je rajši jedel kakor se učil; zato so ga ljudje imenovali lenuha.

To ga je jezilo in mislil si je: „Čakajte, pokazati vam hočem, da znam tudi priden biti.“ Vzame knjigo in gre na cesto. Sede na hlod in vzame knjigo v roke. „Tu me vidijo vsi ljudje,“ si misli. Ker pa ne zna brati, drži knjigo na-

robe. Tu sedi, maha z nogami in gleda v knjigo. Kmalu pa začne kimati in zaspi.

Okrog hišnega vogla pride kozel. Gleda in gleda, kje bi dobil kaj za svoje trdo čelo in močne roge. Zagleda

spečega dečka. „Ej,“ si misli, „ali se greš ti z mano? Le dajva se!“ Kozel stopi nekaj korakov nazaj. Deček kima dalje. „Že grem, čakaj!“ meni kozel, se zaleti, poskoči na zadnje noge in — tresk! — se požene v dečka. Deček se prekucne z debela, knjiga mu zleti v zrak. Jokaje zbeži v hišo.

Kozel pa čaka na cesti, da dobi zopet dečka, ki se ne uči in na cesti zaspi.

37. Uganka.

Ima liste, ni drevo; ima hrbet, ni telo; brž ugani, kaj je to?

38. Solnce in dež.

Deževalo je ves dan. Otroci so morali ostati v sobi. Bili so nevoljni. Rekli so: „Da bi solnce pač vedno sijalo!“

Ta želja se jim kmalu izpolni. Več tednov se ni prikazal noben oblaček na nebu. Otroci so se igrali ves dan pod milim nebom.

Toda na vrtu so zveneale cvetice in usahnile so zelišča na polju. Po travnikih ni bilo ne trave ne cvetja. Potoki in studenci so se posušili. Le globoko v jarku je še kapala voda izpod pečine. Tja dol so hodili oddaleč ljudje po njo, da so kuhali in prali, si gasili žejo in napajali živino. Sčasoma pa je pošla voda tudi tukaj.

Ljudje so bili žalostni. Otrok ni več mikala igra. Vzdihovali so: „Oh, da bi le zopet deževalo!“

Mati pa jim reče: „Zdaj vidite, da je dež prav tako potreben kakor solnce.“

39. Solnce čez hribček gre.

Solnce čez hribček gre,
luna pa za goré;
zvezdice presvetlé
se potope.

40. Pismo.

Ljubi stric!

Sedaj sem že velik in hodim v šolo. Obiskujem prvi razred in sedim v drugi klopi. Bolj majhni dečki pa sede v prvi klopi. Učim se pridno in znam že lepo pisati. Zato

Vam pišem to pismo. Pri nas smo vsi zdravi. Upam, da ste zdravi tudi Vi. Obiščite nas kmalu!

Srečno Vas pozdravlja

Vaš

Ivan.

V Ljubljani, 15. marca 1913.

41. Jutro.

Zgodaj zjutraj vstaja zlato solnce. Na drevju in po travi blešči srebrna rosa. Ptički pojo svojo jutranjo pesem in letajo na polje iskat črvičkov in zrnja. Čebelice brenče po cveticah in nabirajo sladki med.

Tudi jaz vstanem, se oblečem, umijem in zmolim jutranjo molitev. Po zajtrku grem v šolo, kjer mirno sedim in se pridno učim.

42. Večer.

Solnce je zašlo za gore. Mrači se. Kmetje pridejo s polja, delavci iz delavnic domov. Povečerjajo, sedejo pred hišo in se hlade. Kmalu gredo počivat, da se okrepe za prihodnji dan.

Tudi moje oči so zaspane. Odmolim in sladko zaspim.

43. Lahko noč.

Glavica mi je zaspana,
posteljica že postlana.
Bog mi daj svojo pomoč,
oče, mati, lahko noč!

44. Usmiljeni Janezek.

Janezek pride s polja domov. Bil je jako lačen. Mati mu da velik kos belega kruha. Janezek gre pred hišo in s slastjo uživa kruh.

Kar pride sosedov Francek in se ustavi pred njim. Bil je jako ubog. Ogleduje beli kruh, vzdihne in pravi: „Moja bolna sestra si vedno želi belega kruha; a mi smo tako ubožni, da ga ne moremo kupiti.“

Janezek pogleduje zdaj dečka, zdaj svoj kos kruha. Kar ga prelomi, poda večji kos Francku in reče: „Na, nesi ga bolni sestrici! Prosil bom mater, da ga ji še pošlje.“

45. Nova obleka.

„Oj, mamica, kdaj oblečem novo obleko?“ prosi Milica svojo mamo.

„Le potrpi; v nedeljo, če bo lepo.“

Prišla je nedelja. Solnce je sijalo z vedrega neba. Navsezgodaj je silila Milica iz postelje in v mamo, da ji vendar že obleče novo, belo obleko.

„Ob desetih greva k maši, takrat te oblečem, prej ne,“ jo mama tolaži.

O pravem času jo obleče. Res je bila lepa ta nova, bela obleka. Malo takih je bilo videti. Seveda se je morala Milica pokazati tudi drugim ljudem. Šla je v kuhinjo in na dvorišče. Tudi putke in račke so jo morale videti, saj so bile njene prijateljice.

A glej nesreče! Spotakne se ob kamen in pade na rosno travo. Bela obleka ni bila več bela, temveč umazana. Jokaje je tekla Milica v hišo tožit materi svojo nesrečo.

Lahko si mislite, da je mati ni hvalila.

46. Ribica.

*„Ribica, ribica, mala stvar,
le ne popadi trnka nikar!
Hitro se v vrat ti zasadi;
bolelo bi te, pritekla bi kri.
Ali ne vidiš dečka tam?
Ribica, urno splavaj drugam!“*

*Zdi se drugače ribici mladi,
gleda samo po tolsti vadi.
Misli da z vrvco deček ta
ondi na bregu se le igra.
Zdajci priplava, zine močno —
ribica, zdaj te boli hudo!*

47. O mehurčku.

Vodni mehurček gre po svetu. Sreča slamico. Potujeta skupaj: mehurček se vali po cesti, slamica pa koraka pokonci poleg njega. Sama sebi se smejeta.

Srečata žareči ogel. Potujejo vsi trije skupaj in dobro se jim godi.

Pridejo do široke reke. Radi bi prišli čeznjo. Mehurček in slamica bi že prišla; a kako pa žareči ogel v vodo? Prosi prijatelja, naj ga preneseta čez vodo.

A mehurček skoči urno v vodo in splava hitro kakor račica na drugo stran. Slamica je mečjega srca. Vzame žareči ogel na rame in plava čez vodo. A ojoj! Sredi vode pregori slamica, ogel pa utone v vodi.

Mehurček gleda vse to z one strani reke in se tako smeje, da od samega smeha počí.

48. Radovedni Slavko.

Mali Slavko je sila radoveden in sladkosneden. Nekoč zagleda na polici pokrito skledo. „Aha,“ si misli, „tu bo kaj dobrega!“ Zleze na stol, odrine pokrov in seže z roko v skledo. A ta hip grozno zakriči. Skoraj da ni padel s stola.

Kaj pa je bilo v skledi? Slavkova mati je spravila v skledo rake, da jih skuha za večerjo. Velik rak je zgrabil s škarjami za Slavkov prstek, ko je ta potipal v skledo.

Najbrž se je Slavko odvadil iztikati po skledah.

49. Strupene gobe.

Mati je poslala Katarinko v gozd po gob, ker jih je oče posebno rad jedel.

„Mati,“ reče deklica, ko se vrne, „danes sem nabrala jako lepih gob. Poglej, kako so lepo rdeče in belo pisane! Dobila sem tudi onih rjavih, ki si jih prinesla oni teden, pa jih nisem hotela nabrati.“

„Oj, brezpametno dete,“ odgovori mati, „to so mušnice, jako strupene gobe, četudi se zde tebi tako lepe. Kdor bi jih jedel, bi umrl. One rjave pa so jurčki, skoraj najboljše gobe, kar jih raste, četudi se zde tebi grde.“

50. Kaj imaš pa ti?

Glej, polža krije hiška,
kožušček ima miška,
metuljček ima krilo,
a perja ptič obilo.

Dej, kaj imaš pa ti? —

Znaj, oče, mati zlata
prav rada me imata.

Obleko imam tudi
in hišo v zimi hudi.
Ko zunaj veter hrufe,
peč mraza me varuje.
Kaj torej me skrbi?

51. Volk in kozice.

Stara koza je imela sedem mladih kozic. Šla je v gozd po živeža. Pred odhodom naroči kozicam, naj bodo mirne in naj ne odpro nikomur razen njej. Kozice obljubijo.

A komaj odide stara koza, začno kozice skakati in vpiti. Mimo hiše pride volk. Potrka na vrata. Kozice mislijo, da je prišla mama in odpro. Volk skoči v hišo in požre kozice. Le ena je ostala živa, ki se je skrila v uro.

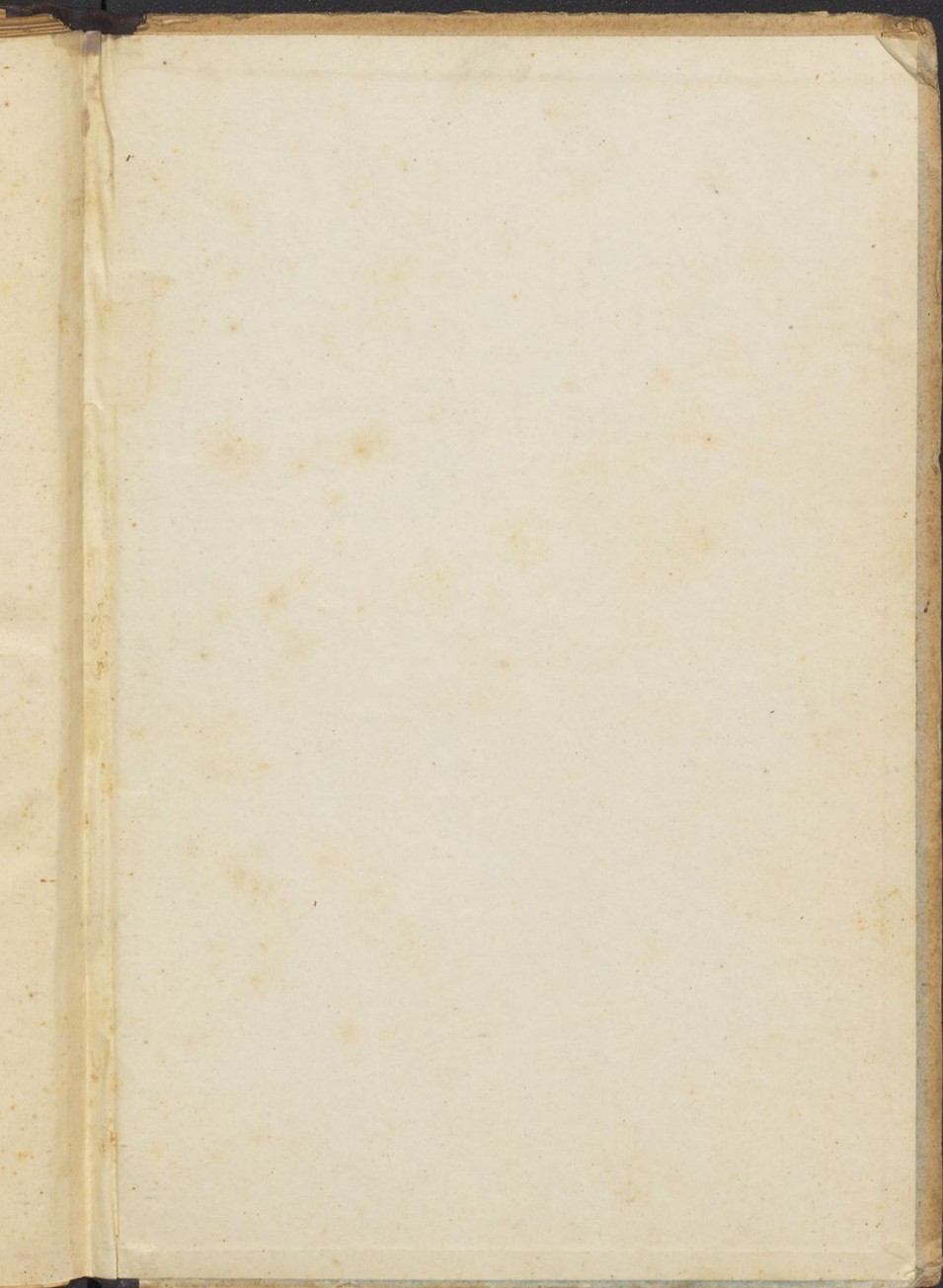
Kako se je prestrašila stara koza, ko je prišla domov! Iz ure prileze kozica in pove mami, kaj se je zgodilo. Jokaje gre stara koza na vrt, kjer dobi v senci spečega volka. Hitro vzame škarje in prereže volku trebuh. Iz volka poskačejo mlade kozice. Volku pa nalože kamenja v trebuh in ga zašijejo. Ko se volk zbudi, hoče k vodi, da se je napije. Prekucne se, pade v vodo in utone.

52. Cesarska pesem.

Bog ohrani, Bog obvari,
nam cesarja, Avstrijo!
Modro da nam gospodari
s svete vere pomočjo.
Branimo mu krono dedno
zoper vse sovražnike:
S Habsburškim bo tronom vedno
sreča trdna Avstrije!

Kazalo.

	Stran		Stran
Mala in velika abeceda	3 - 68	27. Kar najdeš, ni tvoje	83
1. Z Bogom začni vsako delo !	69	28. Prsti	84
2. Prvikrat v šolo	70	29. Kako so zidali našo šolo	84
3. Bolna punčka	70	30. Haležna žival	85
4. Trije otroci	70	31. Uganka	86
5. Razbiti vrč	71	32. Medved in zajec	86
6. Pogumni zajček	71	33. Pod voz	86
7. Zajec	72	34. Polž in kobilica	87
8. Zajček in zelje	73	35. Poletje	87
9. Mladost	73	36. Deček in kozel	87
10. Kdo ugane ?	73	37. Uganka	88
11. Ptički pozimi	74	38. Solnce in dež	89
12. Sanke	74	39. Solnce čez hribček gre	89
13. Mladi šolarček	75	40. Pismo	89
14. Pomlad	75	41. Jutro	90
15. Moj god	76	42. Večer	90
16. Pri igri	76	43. Lahko noč	90
17. Palček in rogač	77	44. Usmiljeni Janezek	91
18. Izlet	78	45. Nova obleka	91
19. Deček in lastovka	79	46. Ribica	93
20. Naša Mara	79	47. O mehurčku	93
21. Ptičje gnezdo	80	48. Radovedni Slavko	94
22. Krokar in lisica	80	49. Strupene gobe	94
23. Kokla in račice	81	50. Kaj imaš pa ti ?	94
24. Deklica in piške	82	51. Volk in kozice	95
25. Naša muca	82	52. Cesarska pesem	95
26. Maček na vrtu	83		

Univerzitetna knjižnica Maribor

S

55965

000900571

COBISS